

Η ΔΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟ ΤΟΥ ΕΡΙΚΑ: ΕΝΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΒΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (Φεβρουάριος 2008)

Συγγραφέας: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΑΛΙΑΣ

Στις 18 Ιανουαρίου 2008 εκδόθηκε από το Πλημμελειοδικείο του Παρισιού η απόφαση για το ναυάγιο του πλοίου ERIKA. Πρόκειται για μία από τις σημαντικότερες αποφάσεις σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος, και για το λόγο αυτό αποτέλεσε την πρώτη είδηση στις εγκυρότερες εφημερίδες τόσο της Γαλλίας όσο και του εξωτερικού. Τα γεγονότα εν συντομία έχουν ως εξής: Στις 12 Δεκεμβρίου 1999 το πετρελαιοφόρο ERIKA βυθίστηκε στον Ατλαντικό κοντά στις γαλλικές ακτές. Το αποτέλεσμα του ναυαγίου ήταν να διερεύσουν στη θάλασσα 20.000 τόνοι αργού πετρελαίου, που εξαπλώθηκαν κατά μήκος των ακτών, καταλαμβάνοντας μια απόσταση 400 χιλιομέτρων. Η οικολογική καταστροφή έλαβε μεγάλες διαστάσεις, καθώς οι επιπτώσεις του ναυαγίου συμπεριέλαβαν τόσο την οικολογική ζημία *per se* (ρύπανση των ακτών, δεκάδες χιλιάδες δηλητηριασμένα πουλιά, καταστροφή οικοσυστημάτων κλπ) όσο και την οικονομική ζημία.

Οκτώ χρόνια από τότε που συνέβη το ναυάγιο και αφού προηγήθηκε ένα προπαρασκευαστικό στάδιο κατά το οποίο εκτιμήθηκε το σύνολο των ζημιών από όλους τους εμπλεκόμενους στην υπόθεση, εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση. Το δικαστήριο, σύμφωνα με τη γαλλική νομοθεσία, εξέτασε τόσο το ποινικό όσο και το αστικό μέρος της υπόθεσης. Θα περιοριστούμε όμως στο δεύτερο μέρος, γιατί είναι αυτό που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Δύο είναι τα σημαντικά σημεία της απόφασης: Πρώτον, η σχέση των διεθνών συμβάσεων με το κοινό εθνικό δίκαιο και, δεύτερον, το ύψος των αποζημιώσεων και ιδιαίτερα η αναγνώριση της οικολογικής ζημίας *per se* ως αιτίας για την καταβολή αποζημίωσης στην τοπική αυτοδιοίκηση και στις περιβαλλοντικές οργανώσεις.

Σε ό,τι αφορά στο πρώτο σημείο, το δικαστήριο είχε να αντιμετωπίσει το ζήτημα κατά πόσο η διεθνής σύμβαση περί της αστικής ευθύνης για τη ζημία που προκαλείται

από τη ρύπανση με πετρελαιοειδή του 1992 (που αντικατέστησε εκείνη του 1969) είναι η μόνη νομική βάση για τον καταλογισμό της ευθύνης ή αν πρέπει να ανατρέξει και στο κοινό εθνικό δίκαιο. Επ' αυτού τοποθετήθηκε με σαφήνεια, τονίζοντας ότι η ως άνω σύμβαση δεν μπορεί να αποτελέσει τη μόνη νομική βάση και, κατά συνέπεια, τα πρόσωπα που δεν αναφέρονται ρητά σ' αυτή μπορούν να θεωρηθούν υπόχρεα για την καταβολή της αποζημίωσης, σύμφωνα με τους κανόνες του εσωτερικού δικαίου.

Έτσι, ο ιδιοκτήτης του πλοίου, ο οργανισμός που παραχώρησε το πιστοποιητικό για το αξιόπλοο και η εταιρία πετρελαιοειδών (TOTAL), η οποία στα πλαίσια του vetting χρησιμοποίησε ένα πλοίο για το οποίο όφειλε να γνωρίζει ότι δεν ήταν κατάλληλο για τέτοιας φύσης μεταφορά, θεωρήθηκαν υπόχρεοι για την καταβολή αποζημίωσης. Έχει ιδιαίτερη σημασία η επίκληση και εφαρμογή των εθνικών διατάξεων για το λόγο ότι οι ισχυρές εταιρίες πετρελαιοειδών έχουν καταφέρει (μέσω των οικείων διατάξεων της ως άνω σύμβασης) να μην ανήκουν στον κύκλο των προσώπων που είναι υπόχρεα για την καταβολή αποζημίωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι η σύμβαση του 1969 στην ουσία τροποποιήθηκε από εκείνη του 1992, η οποία και ισχύει, λίγο χρόνο μετά την απόφαση των αμερικανικών δικαστηρίων για το ναυάγιο του AMOCO CADIZ. Με την τελευταία υποχρεώθηκε η εταιρία πετρελαιοειδών AMOCO να καταβάλει αποζημίωση ύψους 87 εκατομμυρίων δολαρίων.

Το δεύτερο σημείο αφορά στην οικολογική ζημία. Ειδικότερα, το δικαστήριο αναγνώρισε το δικαίωμα στις τοπικές αρχές (δήμοι, νομαρχίες, περιφέρειες) να ζητήσουν αποζημίωση για την οικολογική ζημία που έλαβε χώρα στα όριά τους, υπό την προϋπόθεση όμως ότι διαθέτουν μια ειδική αρμοδιότητα για την προστασία του περιβάλλοντος. Επί πλέον, τους επιδικάστηκε αποζημίωση για προσβολή της προσωπικότητάς τους. Εκείνο όμως που αποτελεί τομή σε σχέση με ό,τι ίσχυε μέχρι τώρα είναι η αποζημίωση που επιδικάστηκε στην MKO με την επωνυμία LIGUE DE PROTECTION DES OISEAUX, η οποία υπολογίστηκε σε 75 € για κάθε πεθαμένο πουλί.

Ειδικότερα, ενώ μέχρι τώρα η αποζημίωση αφορούσε στα έξοδα της οργάνωσης για την περίθαλψη των πουλιών, με την εν λόγω απόφαση επιδικάστηκε αποζημίωση για τα πεθαμένα πουλιά, το ύψος της οποίας αντιστοιχεί προς το κόστος για την περίθαλψη και το μέγιστο των πουλιών που πρέπει να αντικαταστήσουν αυτά που πέθαναν. Αυτή η προσέγγιση ισχύει ήδη προ πολλού στις ΗΠΑ και ανταποκρίνεται πραγματικά στην έννοια της οικολογικής ζημίας, δηλαδή της βλάβης του

περιβάλλοντος ανεξάρτητα από τις οικονομικές ζημίες. Το συνολικό ύψος της αποζημίωσης που επιδικάστηκε εις βάρος των εναγομένων ανέρχεται στο ποσόν των 192 εκατομμυρίων € εκ των οποίων τα 153 εκατομμύρια € επιδικάστηκαν στο γαλλικό δημόσιο.

Από αυτή τη σημαντική απόφαση μπορούν να εξαχθούν μερικά ευρύτερα συμπεράσματα. Πρώτον, οι γενικές διατάξεις για την αστική ευθύνη μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην αποκατάσταση των ζημιών καθώς αποτρέπουν σε σημαντικό βαθμό τον αποκλεισμό της ευθύνης και κατά συνέπεια περιφρουρείται η ασφάλεια δικαίου. Δεύτερον, η απόφαση οδηγεί τις αρμόδιες κρατικές και τοπικές αρχές να καταγράψουν όσο το δυνατόν πληρέστερα τον οικολογικό πλούτο και τη βιοποικιλότητα. Εάν το πράξουν, θα έχουν τη δυνατότητα -στην περίπτωση που εμφανιστεί αργότερα πρόβλημα ρύπανσης- να αναζητήσουν αποζημίωση από τα δικαστήρια για τη βλάβη των καταγεγραμμένων φυσικών πόρων και της βιοποικιλότητας.

Τέλος, η απόφαση μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα για τον επαναπροσδιορισμό της οικολογικής ζημίας σε κοινοτικό επίπεδο, καθώς οι ρυθμίσεις της οδηγίας 2004/35 κάθε άλλο παρά επαρκείς είναι. Ομοίως είναι ένα σημαντικό προηγούμενο, το οποίο μπορεί να συμβάλλει ώστε και άλλα εθνικά δικαστήρια να προσεγγίσουν ανάλογα τα ζητήματα που απασχόλησαν το γαλλικό δικαστήριο.